

Cuprins

ABREVIERI.....	9
----------------	---

CAPITOLUL I. DEFINIREA ȘI TRĂSĂTURILE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC..... 11

Secțiunea 1. Definiția evolutivă a noțiunii „drept internațional public”.....	11
Secțiunea a 2-a. Elementele constitutive ale denumirii „drept internațional public”	13
Secțiunea a 3-a. Distincții între dreptul internațional public și dreptul internațional privat.....	14
Secțiunea a 4-a. Trăsăturile specifice ale dreptului internațional public	14
4.1. Specificul dreptului internațional	14
4.2. Identificarea particularităților dreptului internațional.....	15
Secțiunea a 5-a. Diviziuni ale dreptului internațional public.....	24
Secțiunea a 6-a. Repere ale evoluției istorice a dreptului internațional public	36
Secțiunea a 7-a. Codificarea dreptului internațional public.....	39
Secțiunea a 8-a. Particularitățile normei de drept internațional public.....	42
Secțiunea a 9-a. Ierarhia normelor dreptului internațional public	47
9.1. Consacrarea și semnificația normelor <i>ius cogens</i>	47
9.2. Norme <i>ius cogens</i> – Exemplificări	50
Secțiunea a 10-a. Raportul dintre dreptul intern și dreptul internațional.....	51
10.1. Noțiuni generale	51
10.2. Teoriile cu privire la raportul dintre dreptul internațional public și dreptul intern.....	54
10.3. Modalități de receptare a dreptului internațional în dreptul intern al statelor.....	56
10.4. Raportul drept internațional – drept intern, potrivit Constituției României.....	57

CAPITOLUL II. SURSELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC 62

Secțiunea 1. Distincția surse formale – surse materiale.....	62
Secțiunea a 2-a. Sediul materiei surselor dreptului internațional public	63
2.1. Articolul 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție.....	63
2.2. Observații legate de modul de formulare a textului articolului 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție.....	65
Secțiunea a 3-a. Distincția surse (izvoare) principale – surse (izvoare) subsidiare	66
Secțiunea a 4-a. Sursele principale de drept internațional public	67
4.1. Tratatul internațional	67
4.1.1. Elementele definitorii ale tratatului internațional	67
4.1.2. Denumiri ale tratatelor internaționale.....	69
4.2. Cutuma internațională – sursă principală a dreptului internațional public	70
4.2.1. Definiția cutumei internaționale	70
4.2.2. Elementele normei cutumiare.....	71
4.2.2.1. Elementul material (obiectiv) – <i>usus</i>	72
4.2.2.2. Elementul psihologic (subiectiv) – <i>opinio iuris sive necessitatis</i>	75
4.2.3. Opoziția statelor la formarea unei reguli cutumiare	76
4.3. Raportul dintre tratat și cutumă	77

Secțiunea a 5-a. Surse ale dreptului internațional nemenționate de articolul 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție	79
5.1. Actele unilaterale în dreptul internațional public	79
5.2. Actele unilaterale ale statelor	80
<i>Repere de jurisprudență</i>	83
5.3. Actele organizațiilor internaționale – <i>Soft law</i>	83
Secțiunea a 6-a. Mijloace auxiliare (surse auxiliare) ale dreptului internațional public	86
6.1. Principiile generale de drept	87
<i>Exemplificări – Principii generale de drept recunoscute în Carta Tribunalului de la Nürnberg și în hotărârile Tribunalului – 1950, Raportul Comisiei de Drept Internațional</i>	89
6.2. Hotărârile judecătorești	90
6.3. Doctrina	91
6.4. Echitatea	92

CAPITOLUL III. PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC	93
Secțiunea 1. Noțiuni și delimitări	93
Secțiunea a 2-a. Sediul materiei, identificarea și caracteristicile principiilor fundamentale	95
2.1. Sediul materiei	95
2.2. Caracteristicile principiilor fundamentale ale dreptului internațional	97
<i>Repere de jurisprudență</i>	98
2.3. Principiul nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forță în relațiile internaționale (principiul neagresiunii)	98
2.3.1. Consacrarea principiului neagresiunii	98
2.3.2. Semnificația noțiunilor „agresiune” și „amenințare cu forță”	99
2.3.3. Situații în care este permisă folosirea forței	105
2.3.3.1. Legitima apărare	105
2.3.3.2. Condițiile pentru exercitarea legitimei apărări	106
2.3.3.3. Controversele cu privire la existența dreptului la legitimă apărare anticipată și preventivă	110
2.3.3.3.1. Dreptul la autodeterminare al popoarelor	114
2.3.3.3.2. Aplicarea sancțiunilor de către Consiliul de Securitate al ONU în temeiul Capitolului VII al Cartei ONU	116
2.3.3.4. Obligația de a respecta regulile dreptului umanitar în cazul folosirii forței armate	119
2.3.3.4.1. Caracteristicile surselor dreptului internațional umanitar	119
2.3.3.4.2. Noțiunea „conflict armat internațional”	120
2.3.3.4.3. Noțiunea „conflict intern (cu caracter non-internațional)”	121
2.3.3.4.4. Statutul diferitelor categorii de persoane	123
2.4. Principiul soluționării prin mijloace pașnice a diferendelor internaționale	125
2.5. Principiul neamestecului în afacerile interne ale altui stat (principiul neimixtiunii sau al neintervenției)	127
2.5.1. Conținutul principiului neimixtiunii	127

2.5.2. Dreptul de intervenție umanitară	131
2.5.3. Responsabilitatea de a proteja	134
2.6. Principiul cooperării dintre state.....	135
2.7. Principiul egalității în drepturi și al autodeterminării popoarelor.....	136
2.8. Principiul egalității suverane a statelor.....	140
2.9. Principiul îndeplinirii cu bună-credință a obligațiilor (<i>pacta sunt servanda</i>).....	142
2.10. Principiul integrității teritoriale a statelor.....	143
2.11. Principiul inviolabilității frontierelor.....	144
2.12. Principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale.....	145
<i>Repere de jurisprudență</i>	146
CAPITOLUL IV. DREPTUL INTERNAȚIONAL AL TRATATELOR	152
Secțiunea 1. Considerații generale.....	152
Secțiunea a 2-a. Clasificarea tratatelor	154
2.1. Clasificarea materială	154
2.2. Clasificarea formală.....	155
Secțiunea a 3-a. Condițiile de validitate ale tratatelor internaționale	155
3.1. Condiții de fond.....	156
3.1.1. Calitatea de subiect de drept internațional a părților	156
3.1.2. Existența unui acord de voință între părțile contractante.....	157
3.1.3. Viciile de consimțământ	158
<i>Repere de jurisprudență</i>	159
3.1.4. Crearea de efecte juridice	163
3.1.5. Supunerea acordului statelor regulilor dreptului internațional	164
3.1.6. Conformitatea cu normele <i>ius cogens</i>	164
3.2. Condiții de formă.....	164
3.3. Invocarea nulității unui tratat internațional.....	165
Secțiunea a 4-a. Încheierea tratatelor internaționale.....	167
4.1. Negocierea și adoptarea textului tratatului internațional	167
4.2. Autentificarea textului tratatului.....	169
4.3. Exprimarea consimțământului de a deveni parte la tratat.....	172
4.3.1. Semnarea tratatului	173
4.3.2. Schimbul de instrumente	173
4.3.3. Ratificarea, acceptarea sau aprobarea tratatului	174
4.3.4. Aderarea la tratat	176
4.3.5. Momentul stabilirii consimțământului statului	178
Secțiunea a 5-a. Rezerva la tratatele internaționale	178
5.1. Definirea rezervei la tratat	178
5.2. Condițiile de fond și de formă ale rezervei la tratat.....	178
5.2.1. Condițiile de fond	179
<i>Repere de jurisprudență</i>	181
5.2.2. Condițiile de formă.....	182
5.2.3. Analiza validității rezervei la tratat.....	182
<i>Studiu de caz – Aprecierea validității unei rezerve de către o instanță</i> <i>internațională – Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în</i> <i>cauza Belilos c. Elveției, 29 aprilie 1988</i>	184

5.3. Procedura și efectele rezervelor	186
5.4. Distanța dintre rezerva la tratat și declarația interpretativă	187
<i>Exemplu de declarație unilaterală care nu are natura juridică a unei rezerve – Declarația făcută de România la ratificarea Convenției asupra dreptului mării</i>	188
Secțiunea a 6-a. Intrarea în vigoare a tratatelor	189
Secțiunea a 7-a. Înregistrarea tratatelor	190
Secțiunea a 8-a. Efectele tratatului internațional	191
8.1. Principiul relativității efectelor tratatelor internaționale	192
8.2. Excepții de la principiul relativității efectelor tratatelor internaționale	192
Secțiunea a 9-a. Aplicarea tratatelor internaționale	194
9.1. Aplicarea în spațiu a tratatelor internaționale	194
9.1.1. Regula teritorialității tratatelor internaționale	194
9.1.2. Excepții de la regula teritorialității tratatelor internaționale	194
9.2. Aplicarea în timp a tratatelor internaționale	195
9.2.1. Regula neretroactivității tratatelor internaționale	196
9.2.2. Tratatul succesive în timp	196
9.2.3. Modificarea tratatului internațional	198
9.3. Interpretarea tratatelor internaționale	199
9.3.1. Regulile generale de interpretare a tratatelor internaționale	199
9.3.2. Mijloace complementare de interpretare a tratatelor internaționale	201
9.3.3. Interpretarea tratatelor autentificate în două sau mai multe limbi	202
<i>Repere de jurisprudență</i>	202
9.4. Încetarea tratatelor internaționale	206
9.4.1. Încetarea și suspendarea tratatelor internaționale	206
9.4.2. Principalele cauze codificate de încetare a tratatului	208
9.4.2.1. Denunțarea sau retragerea de la tratatul internațional	208
9.4.2.2. Violarea substanțială a unui tratat	208
9.4.2.3. Ivirea unei situații care face imposibilă executarea obligațiilor din tratatul internațional	209
<i>Repere de jurisprudență</i>	209
9.4.2.4. Schimbarea fundamentală a împrejurărilor (clauza <i>rebus sic stantibus</i>)	210
<i>Repere de jurisprudență</i>	210
9.4.2.5. Ruperea relațiilor diplomatice sau consulare	211
9.4.2.6. Abrogarea tratatului	212
<i>Studiu de caz – Retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană</i>	212

CAPITOLUL V. STATUL – SUBIECT ORIGINAR DE DREPT

INTERNAȚIONAL PUBLIC	214
Secțiunea 1. Considerații introductive privind identificarea subiecților de drept internațional public	214
Secțiunea a 2-a. Statul, ca subiect primar de drept internațional public – noțiune și elemente	215

Secțiunea a 3-a. Imunitatea de jurisdicție și de executare a statelor	216
<i>Repere de jurisprudență</i>	219
Secțiunea a 4-a. Răspunderea internațională a statelor – consecință a încălcării obligațiilor internaționale	223
4.1. Noțiunea răspunderii internaționale, tipuri și distincții	223
4.2. Reglementarea răspunderii internaționale a statelor	228
4.3. Elementele răspunderii internaționale a statului pentru fapte ilicite.....	229
4.3.1. Conduita ilicită (actul internațional ilicit).....	231
4.3.1.1. Noțiunea de conduită ilicită	231
4.3.1.2. Cauzele care exclud caracterul ilicit al faptului internațional.....	231
4.3.2. Imputabilitatea conduitei ilicite	233
4.3.2.1. Acte comise de autoritățile publice.....	234
4.3.2.2. Acte comise de particulari	237
4.3.2.3. Acte ilicite săvârșite în timpul unei insurecții	240
4.3.3. Prejudiciul – element al răspunderii – și formele reparării sale.....	241
4.3.3.1. Consecințele comiterii unui act internațional ilicit. Prejudiciul și formele sale.....	241
4.3.3.2. Formele de reparare a prejudiciului	242
Secțiunea a 5-a. Recunoașterea statelor și a guvernelor	247
5.1. Considerații generale	247
5.2. Formele recunoașterii	247
5.3. Recunoașterea statelor	248
5.4. Recunoașterea guvernelor.....	252
Secțiunea a 6-a. Neutralitatea statelor	252
6.1. Noțiune și tipuri de neutralitate	252
6.2. Neutralitatea ocazională.....	253
6.3. Neutralitatea permanentă.....	253
6.4. Neutralitatea diferențiată (contemporană)	254
6.5. Compatibilitatea dintre statutul de neutralitate permanentă și calitatea de membru al ONU	254
Secțiunea a 7-a. Teritoriul de stat – element material al statului	254
7.1. Definierea teritoriului de stat și identificarea componentelor sale	254
7.2. Spații geografice cu statut special.....	256
7.3. Delimitarea teritoriului. Frontiera de stat	258
7.3.1. Definiție	258
7.3.2. Clasificarea frontierelor	258
7.3.3. Stabilirea frontierelor.....	259
7.4. Modalitățile de dobândire a teritoriului de stat.....	259
<i>Repere de jurisprudență</i>	262
7.5. Mutațiile teritoriale și succesiunea statelor.....	271
7.5.1. Considerații generale	271
7.5.2. Succesiunea la tratate.....	272
<i>Repere de jurisprudență</i>	274
7.5.3. Succesiunea la organizațiile internaționale.....	274
7.5.4. Succesiunea la bunuri și arhive.....	275
7.5.5. Succesiunea la datorii	275

Secțiunea a 8-a. Alți subiecți de drept internațional public	276
8.1. Recunoașterea beligeranței și insurgenței	276
8.2. Recunoașterea mișcărilor de eliberare națională	276
8.3. Sfântul Scaun	277
8.4. Ordinul de Malta	278

CAPITOLUL VI. STATUTUL PERSOANELOR ÎN DREPTUL

INTERNAȚIONAL PUBLIC	279
Secțiunea 1. Noțiune	279
Secțiunea a 2-a. Cetățenia	279
2.1. Noțiune	279
2.2. Naționalitatea persoanelor juridice	281
Secțiunea a 3-a. Protecția diplomatică	281
3.1. Noțiune și distincții	281
3.2. Condițiile pentru exercitarea protecției diplomatice	283
<i>Repere de jurisprudență</i>	284
Secțiunea a 4-a. Conflictele de cetățenie	285
4.1. Principalele dispoziții ale Convenției din 1954 cu privire la statutul apatrizilor	287
4.2. Principalele prevederi ale Convenției privind reducerea cazurilor de apatridie din 1961	288
Secțiunea a 5-a. Regimul juridic al străinilor	290
5.1. Noțiunea de „străin”	290
5.2. Tipuri de tratamente juridice aplicabile străinilor	291
5.3. Expulzarea și extrădarea	292
5.3.1. Expulzarea. Noțiune și condiții de legalitate	292
5.3.2. Extrădarea. Noțiune și principii aplicabile	294
5.3.3. Reguli comune ale expulzării și extrădării. Respectarea drepturilor fundamentale ale omului	295
<i>Repere de jurisprudență</i>	296
5.4. Protecția internațională a refugiaților	297
5.4.1. Reglementarea noțiunii de refugiat	297
5.4.2. Delimitarea refugiaților de alte categorii de persoane care au părăsit teritoriul statului a cărui cetățenie o au	303
5.4.3. Actualitatea dispozițiilor Convenției din 1951 pentru protecția internațională a refugiaților	305
5.4.4. Obligații ce revin statelor în temeiul Convenției din 1951	306
5.4.4.1. Conținutul principiului nereturnării refugiaților (<i>non-refoulement</i>)	306
5.4.4.2. Raportul dintre interdicția de returnare și interdicția de expulzare a refugiaților	308
5.4.4.3. Statutul juridic al refugiaților aflați ilegal pe teritoriul statului de primire	309
5.4.5. Reglementarea statutului de refugiat și azilant la nivelul Uniunii Europene	313
5.5. Dreptul de azil	315

5.5.1. Noțiune și reglementare.....	315
5.5.2. Forme ale azilului. Distincții	317
<i>Repere de jurisprudență</i>	318
<i>Cazul azilului acordat lui Julian Assange – Opinia consultativă (Avizul consultativ) nr. 54/2015 a Grupului de Lucru privind detenția arbitrară, cu privire la Julian Assange – Suedia și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord</i>	323

CAPITOLUL VII. ORGANIZAȚIILE INTERGUVERNAMENTALE – SUBIECTI DERIVAȚI DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC.....329

Secțiunea 1. Noțiune.....	329
Secțiunea a 2-a. Elementele constitutive ale organizațiilor internaționale	330
2.1. Personalitatea de drept internațional a organizației internaționale	330
2.2. Personalitatea de drept intern a organizațiilor internaționale interguvernamentale	332
Secțiunea a 3-a. Structura instituțională a organizației internaționale.....	332
Secțiunea a 4-a. Clasificarea organizațiilor internaționale	333
4.1. Organizații universale, organizații regionale sau cu participare intercontinentală	333
4.2. Organizații omnifuncționale sau organizații specializate	334
4.3. Organizații interetactice și organizații supraetactice (supranaționale sau integraționiste).....	335
Secțiunea a 5-a. Rolul central al Organizației Națiunilor Unite în relațiile dintre state.....	336
5.1. Scopurile și principiile ONU	336
<i>Repere de jurisprudență</i>	339
5.2. Membrii ONU și sistemul instituțiilor ONU	339
5.2.1. Calitatea de membru al ONU	339
5.2.2. Încetarea calității de membru al ONU	341
5.2.3. Structura instituțională a ONU	342
5.2.3.1. Adunarea Generală	342
5.2.3.2. Consiliul de Securitate.....	344
5.2.3.2.1. Organizarea și funcționarea Consiliului de Securitate.....	344
5.2.3.2.2. Atribuțiile Consiliului de Securitate în soluționarea diferendelor și menținerea păcii.....	347
5.2.3.2.3. Crearea tribunalelor penale internaționale ad-hoc prin rezoluții ale Consiliului de Securitate	348
5.2.3.2.4. Controlul jurisdicțional al hotărârilor Consiliului de Securitate.....	351
5.2.3.3. Consiliul Economic și Social.....	352
5.2.3.4. Consiliul de Tutelă.....	352
5.2.3.5. Curtea Internațională de Justiție	353
5.2.3.6. Secretariatul	353

CAPITOLUL VIII. SOLUȚIONAREA DIFERENDELOR INTERNAȚIONALE.....354

Secțiunea 1. Considerații generale.....	354
Secțiunea a 2-a. Principiul soluționării pașnice a diferendelor internaționale.....	354

Secțiunea a 3-a. Noțiunea „diferend”	356
Secțiunea a 4-a. Categoriile de mijloace pașnice de soluționare a diferendelor internaționale	356
4.1. Mijloace politico-diplomatice de soluționare a diferendelor	357
4.1.1. Negocierile.....	357
4.1.2. Bunele oficii.....	358
4.1.3. Medierea	358
4.1.4. Concilierea internațională.....	359
4.1.5. Ancheta internațională.....	360
4.2. Mijloace cu caracter jurisdicțional de soluționare a diferendelor	362
4.2.1. Arbitrajul internațional	362
4.2.2. Formele de exprimare a acordului părților de a recurge la arbitraj.....	364
4.2.3. Jurisdicția internațională propriu-zisă, permanentă	365
4.2.4. Curtea Internațională de Justiție	366
<i>Repere de jurisprudență</i>	369
Secțiunea a 5-a. Soluționarea diferendelor în cadrul organizațiilor internaționale regionale	373
ANEXE	
CARTA NAȚIUNILOR UNITE	375
STATUTUL CURȚII INTERNAȚIONALE DE JUSTIȚIE.....	398
CONVENȚIA DE LA VIENA CU PRIVIRE LA DREPTUL TRATATELOR.....	410